

รูปแบบการประเมินคลินิกบำบัดรักษายาเสพติด ในด้านการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลหาดใหญ่

พจมาน ศิริอารชาภรณ์ แพทย์ใน โครงการศึกษาและฝึกอบรมทางระบาดวิทยา กองระบาดวิทยา
กระทรวงสาธารณสุข

ความเป็นมา

จากผลการสำรวจหาความชุกของการติดเชื้อ HIV ในประเทศไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มผู้ติดยาเสพติดมีอัตราความชุกของการติดเชื้อ HIV อยู่ในระดับที่สูงมาก คือ อยู่ระหว่าง 30%-40% มาตลอด คลินิกบำบัดรักษาเสพติดจึงต้องทำหน้าที่ในการโน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันจะทำให้เกิดการเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV ในกลุ่มผู้เข้ารับบริการ การศึกษานี้เป็นการหารูปแบบการประเมินคลินิกบำบัดรักษาเสพติด โดยเลือกประเมินเฉพาะในด้านการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มผู้เข้ารับบริการ

วิธีการศึกษา

แบบการประเมินเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ในส่วนของปัจจัยนำเข้า (Input) โดยศึกษาในด้านความเพียงพอและความเหมาะสมของบุคลากร งบประมาณ และอุปกรณ์ สำหรับส่วนของผลลัพธ์ (Output) ยังได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อย คือ จำนวนครั้งที่ผู้เข้ารับบริการได้รับการให้สุขศึกษา (Outcome) เปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้ป่วยเก่าและใหม่ โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ป่วยที่เข้ารับบริการทั้งหมดในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา โดยที่นิยามผู้ป่วยใหม่ คือ ผู้ที่ไม่เคยรับบริการในคลินิกบำบัดรักษาเสพติดมาก่อน ผู้ป่วยเก่า คือ ผู้ที่เข้ารับบริการในคลินิกบำบัดรักษาเสพติดตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป (Effect) และศึกษา Seroconversion rate ของการเป็น HIV positive โดยศึกษาจากข้อมูลย้อนหลังของผู้เข้ารับบริการ 150 รายแรกของปีงบประมาณ 2531 (Impact)

ผลการศึกษา

ในด้านปัจจัยนำเข้ามีปัญหาในส่วนของระบบการทำงาน เนื่องจากคนที่ได้รับการอบรมเรื่องการให้สุขศึกษาในการป้องกันโรคเอดส์ ยังต้องทำงานหน้าที่อื่นควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะในกรณีที่มีบุคลากรอยู่ไม่ครบ งานด้านสุขศึกษาจึงต้องหยุดชะงักเป็นครั้งคราว ในด้านจำนวนครั้งที่ได้รับการให้สุขศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับบริการในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2537 จะไม่ได้รับการให้สุขศึกษาอย่างเป็นรายตัวหรือรายกลุ่ม ยกเว้นผู้ที่มี HIV positive ซึ่งจะได้รับทั้ง Pre และ Post test counselling สำหรับการให้สุขศึกษารายกลุ่ม เพิ่งจะเริ่มมีในช่วงปี พ.ศ.2537 ผลการทดสอบความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับโรคเอดส์ พบว่า มีความแตกต่างของความรู้ อย่างมีนัยสำคัญ โดยที่กลุ่มผู้ป่วยเก่ามีความรู้ดีกว่า สำหรับทักษะและพฤติกรรมไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในผู้ป่วยทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งในกรณีนี้อาจมีส่วนจากขนาดตัวอย่างที่เล็กเกินไปในกลุ่มผู้ป่วยใหม่ (19 คน) เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ทำการคำนวณขนาดตัวอย่าง ผลการศึกษา Seroconversion rate ในกลุ่มผู้เข้ารับบริการ 150 รายแรกของปีงบประมาณ 2536 โดยติดตามดูสถานะของผลการตรวจหา HIV เป็นเวลา 12 เดือนมีค่าเท่ากับ 2.1/100 person-month หรือ 25.5/100 person-year

สรุป

การศึกษานี้เป็นเพียงการประเมินคลินิกบำบัดรักษาเสพติดในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ซึ่งการที่ทำการประเมินทั้งในส่วนของ Input และ Output จะทำให้สามารถเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และน่าจะเป็นประโยชน์ในการนำผลที่ได้ไปดำเนินการปรับปรุง แก้ไขมากกว่าที่จะประเมินเฉพาะ Output เพียงส่วนเดียว แต่อย่างไรก็ตามวิธีการที่ใช้ก็ยังมีข้อที่ต้องพิจารณาเพื่อการแก้ไขอีกพอสมควร เพื่อจะให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในการประเมินครั้งต่อไป

Model to Evaluation AIDS Prevention Programme In Intravenous Drug Users Clinic In Had-Yal Hospital

Potjamarn Siriarayaporn, Field Epidemiology Training Programme, Division of Epidemiology,
Ministry of Public Health

Introduction

From the results of HIV sero-sentinel surveillance in Thailand in the past 5 years, prevalence level of HIV infection among IDUs (Intravenous Drug Users) have remained as high as prevalence 30%-40%. IDUs clinic had provide education and counselling role to reduce clients risk behaviors. The study propose a model to evaluate AIDS prevention programme in IDUs clinic.

Methods

The study was divided into 2 aspects. In the first aspect we examined input such as ratio of personnels, funds and materials per numbers of the addicts; clients appropriateness of personnels, funds and materials related to the jobs. In the second aspects we examined output in terms of outcome, effect and impact. Outcome was evaluated by frequency of counselling per patient. The effect was measured by interviewing all patients in the study period for their knowledge, attitude and practice of AIDS. Results from new patients who first visited IDU clinic were compare to patients who had visited the clinic more than one time (old patient). Impact was measured by calculating seroconversion rate of the first 150 clients who came to this clinic in the past 1 year.

Results

Trained personnels in this clinic had to do other job in addition to their role of providing education to IDU patients. Only small numbers of patient received adequate education, however patients with HIV p sitive got more education because they were given both pre and post test counselling. The knowledge of HIV prevention among old patients is significantly better than new patients. But practice and attitude were not significantly difference among these two groups. The sereconversion rate of patients in the past year was calculated to be 2.1/100 person-month or 25.5/100 person-year. Major limitation of this study is the small sample size.

Conclusions

The major limitation of this study is the small sample size. However, this study showed that AIDS prevention programme in IDUS clinic is possible to be evaluate by measured both the input and the changing of knowledge and practice of clients. HIV seroconversion rate can also be determined using existing serial HIV serostatus in the patient record.

หมายเหตุ หากท่านสนใจรายงานฉบับสมบูรณ์ ติดต่อได้ที่ : พญ. พจมาน ศิริยาภรณ์
แพทย ุโครงการศึกษาและฝึกอบรมทางระบาดวิทยาของระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
กระทรวง ุสาธารณสุข ถนนติวานนท์ ถนนบุรี 11000